

BURMA

Sammanfattning

1956 sålde Bofors 24 st armékanoner till Burma. Denna försäljning ryms i exportstatistiken. Men det gör knappast de 20 fartygskanoner från Bofors som lär finnas på fartyg som togs i bruk två år senare.

Och det gör inte heller de nio Bofors fartygskanoner som sägs ha tagits i bruk på båtar under 1960-talet.

Vid något tillfälle fick Burma, på okänd väg, tillgång till FFVs granatgevär Carl Gustaf. 1973 ville Burma nämligen köpa reservdelar till geväret från FFV.

Efter flera propåer fick Bofors 1977, på nytt, tillstånd att sälja reservdelar till de gamla armékanonerna. Året därpå fick inte Karlskronavarvet sälja en Jagare till Burma "med hänsyn till Thailand".

1980 sålde FFV-Aerotech 12 st flygkapslar (Pod) till Singapore, för vidare transport till Burma. Åtal är väckt mot FFV:s f d Generaldirektör Eric Malmberg i denna affär.

Samma år tog Burma i bruk tre fartyg från Singapore, med vardera två Bofors 40 mm kanoner, samt tre fartyg från Danmark med vardera två Bofors 40 mm kanoner. Några år senare, 1983, verkar Burma ha tagit i bruk ytterligare tre fartyg, byggda i Burma, också med vardera två Boforskanoner (vilket sammantaget innebär 18 Boforskanoner).

Efter att under våren 1982 ha nekat export, gav den borgerliga regeringen i september 1982 FFV tillstånd att exportera två demonstrationsexemplar av Carl Gustaf. Då inleddes en mycket känslig vapenaffär.

I november 1982 begärde FFV exporttillstånd för ca 500 granatgevär med ammunition. Och i december, samma månad som regeringstyrkorna i Burma inledde en stor militär offensiv mot olika gerillagrupper, gav regeringen tillstånd för export. Kort tid därefter medgavs FFV att få exportera ungefär 2 000 84 mm spränggranater. Sammanlagt var exporten värd 33 miljoner kronor.

I efterhand, januari 1983, konsulterades utrikesnämnden. Ingen hade något att invända. Detta trots att utrikesminister Bodström meddelade att: "Det finns rörelser där, som ideologiskt eller etniskt är separatistiska i förhållande till den härskande regimen."

Ett halvår senare, i juli 1983, avslöjade journalisten Bertil Lintner att Carl Gustaf användes av regeringstyrkorna. Det ledde till en omfattande debatt i Sverige. En månad senare fullföljde FFV leveranserna till Burma.

I januari 1984 uppgavs på nytt att den burmesiska armén satt in Carl Gustaf i striderna.

- Vår premiärminister Saw Bo Mya har i ett brev till er statsminister Olof Palme krävt att Sverige inte säljer vapen till Burma. Jag om mina soldater hoppas att den svenska regeringen lyssnar på vår vädjan, sade en representant för Karen-folket.

Enligt Björn Elmbrandt i boken "Palme" var det Olof Palme själv som hade gett klartecken för den kontroversiella affären.

I mars 1984 slöt FFV ett nytt kontrakt med Burma. Men i november samma år meddelade regeringen att ansökan, värd 16 miljoner kr, inte skulle godkännas.

Samtidigt som FFV sålde på laglig väg till Burma genomförde Nobel Kemi, i augusti 1983, en export av 400 kg hexogen NSH 52 till Burma via Västtyskland. Senare väcktes åtal i denna affär (åtalet lades dock ned av länsåklagare Age efter en tid).

Och Bofors, som direkt snappade upp att Burma hade öppnat för FFV, försökte snabbt få kontrakt på modern 40 mm ammunition. I september 1985 fastslog dock Algernon att "Burma är stängt".

Enligt olika uppgifter skedde det under 1988 leveranser av Carl Gustaf ammunition till Burma från Singapore. Detta har förnekats av Singapore och inga granater, utöver de som såldes lagligt av FFV, har hittills kunnat dokumenteras.

obs // Två år senare, 1990, rapporterades att fartyg med Boforskanoner från Jugoslavien nyligen hade levererats till Burma. Inte heller det är bevisat.

Statistik

Export av krigsmateriel, enligt KMI statistik 1953-1990 (se statistik-översikt för definitioner). FFVs export inom parentes mellan 1960 och 1986.

1953 - 0,0
1954 - 1,7

1403

1955 - 0,7
1956 - 18,6
1957 - 0,6
1959 - 0,3
summa 21,9 milj kr

1960 - 0,5
1961 - 1,6
summa 2,1 milj kr

1971 - 0,3
1972 - 0,01
1973 - 0,02
1977 - 0,03
summa 0,35 milj kr

1980 - 0,3
1983 - 33,0 (33,0)
summa 33,3 (33,0) milj kr

Kronologi

1950-talet

1958 byggdes i Burma 10 st kanonbåtar, 301 class, med vardera två st Bofors 40 mm kanoner (Jane's Fighting Ships 1990/91, sid 73).

I november 1959 tillfrågade FFV försvarsstaben om de fick genomföra en marknadsundersökning i Burma. Svaret blev ja (krigsarkivet, handling 66).

1956 exporterade Bofors 24 fältartillerikanoner till Burma (se nedan).

1960-talet

1960 tog Burma i bruk två fartyg, Nawarat class, med vardera 2 Bofors 40 mm kanoner (Jane's Fighting Ships 1990/91, sid 72).

1965 byggdes i Burma ett övervakningsfartyg med en Bofors 40 mm kanon (Jane's Fighting Ships 1990/91, sid 73).

1969 byggdes i Burma två kanonbåtar, med vardera två st Bofors 40 mm kanoner (Jane's Fighting Ships 1990/91, sid 72).

FFV 1973

30 juni 1973 skrev kapten FA Ofei från Burma Ministry of Defence till FFV, och ville beställa reservdelar till Carl Gustaf. Som rubrik på brevet skrevs:

"CARL GUSTAF M2 RCL 84 SPARES INDENT NO.ORD/420/73-74".

Bofors 1977

29 april 1977 skrev Hans Ekblom en PM med "eventuella ärenden för KMI". Bland annat noterade han: "Burma. Som bekant har Burma ett antal FAK 40. Man önskar moderniseringssatser (transistoriserade förstärkare). Då vi tidigare erhållit exporttillstånd för reservdelar till pjäserna, förmodar vi att vi kan få offerera." (bilaga 22 sid 243).

2 maj 1977 samtalade Ardbo med Rosenius på KMI. Efteråt skrev Ardbo en PM, bland annat: "BURMA. Eventuellt. Har vi direkt sålt till Burma och i så fall vart (KMI vill ha underlag)" (bilaga 13 sid 23). Det betydde att Burma eventuellt var möjligt att exportera till.

17 maj 1977 samtalade Ardbo med Rosnius i telefon. Ardbo noterade: "KMI informerades om att vi 1956 levererade 40 mm pjäser till Burma. KMI gav tillstånd till fortsatta leveranser av reservdelar." (bilaga 13 sid 25).

Karlskronavarvet 1978

6 april 1978 fick Karlskronavarvet nej på en förfrågan om export av bevakningsfartyget Jägaren till Burma. KMI hade haft samråd med UD innan beskedet lämnades och avslaget motiverades "med hänsyn till Thailand" (bilaga 27 sid 100, bilaga 27 sid 98)

samt KMI dagbok, sid 43, för den 6 april 1978, där ärendet också omnäms).

FFV kapslar 1978-1981

19 januari 1978 överlämnade FFV en promemoria till Rosenius på KMI om "marknadspotentialen hos nu ej licenserade länder". Uppgifterna avsåg årsleveranser under 1980-talet. FFV beräknade att kunna sälja till Burma för 10 miljoner kronor om året (JKs bakgrundsmateriel, handling 525-529).

Enligt stämningsanökan 1990-04-04 från åklagare Ulf Barck Holst mot f d Generaldirektör Eric Malmberg, utspelade sig följande:

"Den **29.2.1980** har Förenade Fabriksverken (FFV) träffat avtal med Singapore Aerospace Maintenance Co, Pte, Ltd, (SAMCO) om tillverkning, sammansättning, lagerhållning och kundleveranser av FFV Uni Gun Pod, som är krigsmateriel. Enligt avtalet skulle dessa POD-kapslar tillverkas och lagras i Singapore för FFV:s räkning och därefter levereras till kunder som FFV anvisade.

Den **19.5. 1980** har FFV ur riket till SAMCO i Singapore utfört delar till 12 st sådana POD-kapslar till ett värde av 585.000 svenska kronor. Efter sammansättning i Singapore har dessa FFV tillhöriga 12 POD-kapslar genon en mellanhand levererats till Burmas krigsmakt under tiden **13.11.1980 - 21.2.1981**.

FFV underhåll, som ingår i FFV, har den **30.4.1980** sökt och den **7.5.1980** erhållit tillstånd (dnr H 87/K/2) av handelsdepartementet för utförsel av angiven mängd krigsmateriel till Singapore. I ansökan om utförseltillstånd har FFV underhåll underlåtit att upplysa om att krigsmaterielen efter utförseln fortfarande skulle vara i FFV:s ägo samt att krigsmaterielen skulle slutligt användas i annat land än , Singapore, nämligen Burma. Ej heller på annat sätt har tillståndsmyndigheten upplysts härom. Det hade ålegat FFV Underhåll att upplysa tillståndsmyndigheten i angivna hänseenden. Hade sådan upplysning lämnats skulle tillstånd ej ha lämnats."

Bofors 1980-1983

1406

1980 mottog Burma tre st fiskeskydds fartyg från Vosper i Singapore, med vardera 2 st Bofors 40 mm kanoner (Jane's Fighting Ships 1990/91, sid 73).

1980 mottog Burma tre st offshore-båtar från danska varvet Fredrikshavn, Osprey clas, med vardera 2 Bofors 40 mm kanoner (Jane's Fighting Ships 1990/91, sid 74).

1983 färdigställdes det första av tre lätta fartyg, PGM-type, i Burma, med 2 st Bofors 40 mm kanoner (Jane's Fighting Ships 1990/91, sid 73).

FFV Carl Gustaf 1982-1986

1982 begärde försvarsdepartementet i Storbritannien att listan över stater, dit de hade rätt att reexportera granatgeväret Carl Gustaf skulle utökas med bland annat Burma. FFV godkände listan, men krävde att FFV skulle få godkänna eller avstyrka reexporten i varje enskilt fall. Detta framgår av PM upprättad av Bengt Mattsson på FFV (JKs bakgrundsmateriel sid 337).

20 januari 1982 träffades representanter från Bofors och från FFV. Gindahl på FFV berättade att FFV från UD fått besked för hela sitt produktprogram om vilka stater som var öppna, stängda, respektive tveksamma beträffande export. Burma var tveksamt, med tillägget att det "förut" varit öppet (bilaga 13 sid 79).

I mars 1982, enligt Carl Algernons minnesbild, kom FFV in med en förfrågan om export av Carl Gustaf. Algernon kontrollerade med UDs politiska avdelning "för att finna att liksom tidigare någon export inte borde komma i fråga." (23 februari 1984, Carl Algernon i KU, 1983/84:30 sid 105).

"**I september 1982**", skrev JK i sin rapport, "gav regeringen FFV tillstånd att till Burma få utföra granatgevär för demonstration." (sid 38). niblu

"**I september 1982** fick Förenade Fabriksverken tillstånd att föra ut granatgevär för demonstration. Förenade Fabriksverken

träffade då ett preliminärt avtal om försäljning. Avtalet innehöll förbehåll för svenska regeringens tillstånd till försäljning. Det fanns även en skadeståndsklausul beträffande leveranstiden.... F.d handelsministern Björn Molin... var ansvarig för ärendet." (socialdemokraten Anita Modin i riksdagen 23 maj 1984).

"**I september 1982** begärde man ännu en gång att få demonstrera två Carl Gustaf-vapen i Burma... Vapnen sändes i september 1982 till Burma. Demonstrationen fungerade uppenbarligen bra och efter bara en månad var FFV igång med förhandlingar om köp av ett antal vapen med ammunition." (Carl Algernon i KU, 1983/84:30 sid 104).

"**I november 1982** begärde Förenade Fabriksverken exporttillstånd. UD inhämtade då upplysningar bl a från flera svenska ambassader. UD har också genom olika kanaler vid flera tillfällen, även så sent som några få dagar före regeringens beslut, inhämtat informationer om läget i Burma. Bl a har kontakter tagits med engelska och amerikanska utrikesdepartementen. Även en rapport från Amnesty International fanns att tillgå..." (socialdemokraten Anita Modin i riksdagen 23 maj 1984).

I december 1982 lanserade Burmas regering sin kanske största offensiv sedan 1974 mot de olika gerillagrupperna. Radion "the voice of the people of Burma" rapporterade i januari 1983 exempelvis att "sedan 13 December 1982 har militärregeringen gått till antikommunistisk och antifolklig militär offensiv, med kodnamnet Kung Erövraren II." Intensiva strider rasade under hela december och i januari 1983 (Bertil Lintner i Internationella studier 1983:5).

"**3 december (1982)** hade polchefen ärendet upp i samrådsgruppen i UD, som träffas regelbundet ett par gånger i veckan, men fann att ärendet borde underställa utrikesnämnden för prövning." (Carl Algernon i KU, 1983/84:30 sid 104).

Björn Elmbrandt skrev i sin bok om Olof Palme:

"När politiska avdelningen på UD 1982 sagt att man inte borde exportera granatgeväret Carl Gustaf till Burma eftersom det pågick gerillakrig där, gick utrikesminister Bodström och

statssekreterare Carl Johan Åberg till den internationella allvetaren Palme för att höra vad han tyckte:

- Äsch, det där gerillakriget har pågått sen andra världskriget. De är mer knarkhandlare än gerilla. Läget är stabilt. Det är bara att köra! sa statsministern." (Palme, sid 307).

"I december 1982", skrev JK i sin rapport, "fick FFV tillstånd att till Burma utföra granatgevär, ett antal övningsvapen och en större mängd ammunition allt till ett värde av drygt 28 miljoner kronor. Kort tid därefter medgavs FFV att få utföra ungefär 2 000 84 mm spränggranater till ett värde av 5,5 miljoner kr." (sid 38).

16 december 1982, skrev rikskriminalen i en PM 22 april 1988, beviljades FFV utförelsetillstånd "efter föredragning för utrikes- och utrikeshandelsministern Lennart Bodström och under 1983 levererades krigsmateriel till Burma för c:a 35 milj kr." (bilaga B sid 9).

Burma förfogar över 500 Carl Gustaf gevärlar (enligt Svenska Dagbladet den 15 september 1988 som samtidigt dementerade sin tidigare uppgift om att Burma hade cirka 1.200 gevärlar).

14 januari 1983 sammanträdde utrikesnämnden.

"Parallellt med Burmaaffären kom också en förfrågan från Nepal, och båda de ärendena ville man ta upp i utrikesnämnden." (23 februari 1984, Carl Algernon i KU, 1983/84:30 sid 105).

"Då anmälde vi (Burma) ärendet i utrikesnämnden och framhöll att regeringen hade känt betänkligheter inför denna export men ändå beslutat medge att affären fullföljdes. Ingen av nämndens ledamöter fann anledning att yttra någon annan mening." (Bodström, KU 1983/84:30, sid 176)

Till utrikesnämnden sade Bodström: "Det finns rörelser där, som ideologiskt eller etniskt är separatistiska i förhållande till den härskande regimen". Ingen invände mot exporten, enligt Bodströms redogörelse för nämndens protokoll (sid 179).

17 januari 1983 träffades Ekblom och Algernon. Ekblom noterade efter mötet: "3 Burma. FFV har efter vända i utrikesnämnden under w 8302 fått exporttillstånd av Carl Gustaf." (bilaga 28

1409

sid 57a, hemligstämplad handling som Svenska Freds har tagit del av)".

18 april 1983 skrev journalisten Bertil Lintner till den svenska ambassaden i Malaysia. Han hänvisade till uppgifter i Bangkok Post den 10 april, som gjorde gällande att Sverige exporterade Carl Gustaf raketgevär till Burma. Så ställde han en rad frågor om exporten (handling från UDs arkiv).

5 juli 1983 avslöjade Bertil Lintner i den danska tidningen Information att Carl Gustaf användes av regeringstyrkorna. Carl Gustaf är ett idealt vapen för att spränga sönder de bunkrar som gerillorna, främst kommunistpartiet, brukade använda sig av. Olika gerillastyrkor beklagade sig över den svenska vapenexporten.

8 juli 1983 sade utrikesminister Lennart Bodström i Lunchekot med anledning av Burma-exporten:

"Ja, det är ingenting annat att säga om det än att när det här ärendet prövades av regeringen i slutet av förra året, då har det inte funnits underlag för att vägra export till Burma. Om det har brutit ut några aktuella strider, om det flammat upp, det är en sak som jag inte nu känner till. Men våra förfrågningar då ledde inte till att man hade grundad anledning att vägra den här försäljningen."

"Ja, det är givet att varje affär är ett avslutat kapitel, och att ett företag har fått göra en försäljning betyder inte att det kommer att få göra en ny, utan det måste prövas mot bakgrund av det aktuella läget hela tiden. Och principen är ju att det är förbjudet att exportera krigsmateriel och för varje export måste det alltså till en dispens. Så ingenting kan göras med ledning av tidigare fattade beslut, utan varje måste underställas regeringen och då måste man bedöma situationen sådan den är för tillfället."

8 juli 1983 sade Bodström till TT att "när ärendet prövades fanns ingen anledning att vägra export, har det senare blossat upp strider är det en helt annan sak."

9 juli 1987 sade Anita Gradin i Svenska Dagbladet: "Det fanns inte några uppgifter om oroligheter i Burma då affären

godkändes av regeringen... om situationen nu är annorlunda är det en annan sak. Det kunde vi inte veta då."

12 juli 1983 sade Mats Hellström i Svenska Dagbladet att "den bild av Burma vi hade då var att läget var lugnt i landet".

12 juli 1983 skrev Lennart Bodström till Svenska Dagbladet och dementerade en uppgift om att det skulle råda oenighet mellan honom och Mats Hellström angående ansvaret för vapenexporten till Burma.

"En annan sak är att jag har anledning att tro att Mats Hellström skulle ha fattat samma beslut som jag, om det hade varit hans uppgift att besluta i ärendet och om han haft samma sakmateriel att utgå ifrån." (UDs arkiv).

15 juli 1983 hävdade ambassadör Bengt Röjsjö att han inte blev tillfrågad om hur läget var i december 1982 (Broderskap).

I juli 1983, samtidigt som debatten rasade, inträffade också något som blev känt först ett år senare. Carl Algernon:

"Man fick tillstånd första gången av regeringen till en utförsel fram till den 1 juli 1983. Strax efter den 1 juli 1983 kom FFV igen och begärde att få förlängd tid för leverans till den 1 april 1984. Sådant händer ganska ofta när det blir någon störning. En sådan förlängning av tillståndet medgavs av regeringen och strax därefter - jag tror det var i juli - ägde den andra leveransen rum." (23 februari 1984, Carl Algernon i KU, 1983/84:30 sid 106).

17 augusti 1983 samtalade Ekblom på Bofors med Algernon. Ekblom antecknade efter samtalet: "För FFV är det aktuellt med fler leveranser till Burma. Det förväntas att regeringen ger fortsatta tillstånd." (bilaga 28 sid 66-68, hemligstämplad handling som Svenska Freds har tagit del av).

18 augusti 1983 skedde den andra leveransen från FFV till Burma, nu gällde det 45 ton ammunition, varav 42 ton troligen var avsett för Carl Gustaf (Aftonbladet 19 augusti 1983).

26 september 1983 skrev Mats Hellström, då ansvarig för svensk vapenexport, till journalisten/fotografen Bo Olson. "Skulle jag i framtiden få komma att ta ställning till en ny ansökan från något företag om tillstånd för en ny vapenexport till Burma så måste jag pröva en sådan ansökan i den mer restriktiva anda som den nya lagen innebär." (UDs arkiv).

27 januari 1984 berättade en officerare i Karen styrkor, överste Taw La, i Dagens Nyheter att den burmesiska armén satt in Carl Gustaf i striderna.

- Sedan burmeserna fått tillgång till Carl Gustaf när de mycket lättare våra posteringar. Vi kunde inte ana att ett neutralt land som Sverige skulle sälja vapen till vår fiende.

- Vår premiärminister Saw Bo Mya har i ett brev till er statsminister Olof Palme krävt att Sverige inte säljer vapen till Burma. Jag om mina soldater hoppas att den svenska regeringen lyssnar på vår vädjan, sade Taw la.

23 februari 1984 hördes Carl Algernon i KU (1983/84:30 sid 104).

24 februari 1984 publicerade Arbetet foton på Carl Gustaf, tillsammans med gerillarsoldater i Burma. Fotona var tagna av Bosse Olson.

15 mars 1984 slöts ett nytt leveransavtal mellan FFV och Burma. Detta översändes av FFV till rikskriminalen, efter begäran, den 1 mars 1988 (JKs bakgrundsmateriel, handling 378).

15 mars 1984 frågades utrikesminister Lennart Bodström ut, i KU:

"En sak som gör att man kan se positivt på Burmas regerings ansträngningar att komma till rätta med dessa rörelser är att de praktiskt taget alla - möjligen med något undantag - finansierar sin verksamhet genom framställning av narkotika och kontroll av försäljning av narkotika... En av orsakerna till fientlighet mot regeringen är otvivelaktigt att regeringens trupper när de kommer åt bränner opieskördarna och förstör utgångsmateriel för framställningar av narkotika." (KU 1983/84:30, sid 175).

1412

"Jag utgår ifrån att bötesbeloppet spelade en viss roll" (sid 177).

"Berntsson: ... Kan man avbryta fortsatta leveranser till Burma?"

Bodström: Ja, det kan man göra. Jag tror inte att det nu finns något tillstånd, och skall det bli någon mer leverans måste det göras en ny ansökan och ärendet prövas från grunden. Då tar man givetvis i beaktande alla omständigheter som senare kommit fram, och man kan ändra beslut." (sid 178).

22 mars 1984 hördes Björn Molin av KU om Burma-exporten: "Utrikesdepartementets bedömning var att det inte var fråga om sådana inre väpnade oroligheter som man skulle kunna åberopa för att med stöd av riktlinjerna avvisa ansökan om tillstånd för krigsmaterielexport." (KU 1983/84:30 sid 198).

29 mars 1984 publicerade Aftonbladet en ny bild på en gerillasoldat (Karen) tillsammans med granater från FFV (Heat 551) varav den ena hade beteckningen 81022. Fotot var taget av Bertil Lintner.

23 maj 1984 diskuterades KUs betänkande i riksdagen. Det gällde bland annat exporten av Carl Gustaf till Burma.

Vpk reserverade sig mot utskottets friande av regeringen. Folkpartiet skrev ett "särskilt yttrande" och ansåg att man i efterhand borde erkänna att det varit ett misstag att godkänna exporten, övriga partier ansåg inte det fanns anledning att rikta någon kritik.

Först redogjorde KU för riktlinjernas mest restriktiva avsnitt, sedan skrev KU:

".../att) tillstånd inte bör beviljas till stat som är ingripen i ... inre väpnade oroligheter. Begreppet inre väpnade oroligheter är inte närmare definierat... men att regeringen på grundval av de upplysningar som varit tillgängliga ansett att exporten skulle vara förenlig med de gällande riktlinjerna."

Svenska Freds kommenterade i en skrift om svensk vapenexport: "Man kan säga att de citerade meningarna slår fast att det inte finns några 'inre väpnade oroligheter' i Burma, att det inte finns ca 25.000 beväpnade gerillasoldater i landet och att de burmesiska regeringsuppgifterna om att 2.400 gerillasoldater

1413

dödades under 1983 måste vara felaktiga. Kanske borde vi skicka KU:s protokoll till gerillan i Burma och säga: 'Ni kan vara lugna. Det är inte inbördeskrig i ert land' ". (Ska Sverige beväpna förtryckare? augusti 1985).

M. Hell. "I november 1984", skrev JK i sin rapport, när FFV "begärde att få föra ut ett mindre antal vapen och en större mängd ammunition till ett värde av ungefär 16 miljoner kr till Burma meddelade regeringen att denna ansökan inte skulle beviljas. FFV återkallade därför denna ansökan." (sid 38).

I mars 1986 publicerade Civila försvarstidningen nya bilder av Carl Gustaf gevär och granter som hade beslagtogs av Karen-folket.

Bengt Mattsson i polisförhör:

"Vi har haft en hel del diskussioner med KMI om Burma. Vi fick på sin tid licens för leverans av granatgevärssystemet till Burma. Vid förnyad beställning från Burma, fick vi ingen licens emellertid." (bilaga B sid 88).

Lennart Jansson på FFV i polisförhör:

"Det enda, som jag vet jag var inkopplad i, det var en affär med Burma, där jag tillsammans med Börje Olsson åkte upp och träffade Mats Hellström - för vi hade haft en stor order där, om det var på ja, 30 miljoner någonting sånt där. Då hade vi levererat en del, och det återstod visst 15 miljoner kronor. Det var lite olika uppfattningar i regeringen, om hur man skulle ställa sig där. Det är den enda frågan som jag överhuvudtaget var informerad om." (bilaga R sid 14).

Sören Gindahl berättade för polisen om Burma-affären, som han själv skötte:

"Vi gjorde demonstration, jag var där själv och gjorde den. Vi förhandlade, vi sålde till Burma och allting var bra. Vi tillverkade och vi levererade. Efter något år, när vi skulle göra vår andra affär - för burmeserna tyckte det här var ett bra vapen och bra ammunition - så skrev vi ett nytt kontrakt. Vi producerade det nya kontraktet, men när vi skulle leverera då sade svenska regeringen nej. Så vi hamnade med ett antal miljoner färdigproducerad ammunition i våra fabriker... Så att

1414

det låg vi med här och det var ett stort besvär och stora kostnader för oss. KMI sade nej till exportlicens till Burma men Burma hade lagt ner halva sin försvarsbudget på ett enda system. De ville handla av ett neutralt land för att inte knyta upp sig med stormaktsblocken o s v . De hade ett antal skäl för att handla av Sverige. De gjorde det och när de väl hade satt halva sin försvarsbudget på ett svensk system så säger Sverige nej. Man kan tycka är litet knepigt för Burma, men de var storsinta nog, att inte driva den här frågan alltför hårt, för att det fanns böter involverat också, om detta skulle inträffa. De har ännu inte krävt oss på böter, vilket renderar dem ett plus." (förhör den 22 februari 1988, bilaga B sid 204-205)

Medborgarkommissionen skrev:

"Beträffande Burma, som i decennier hade levt med inbördeskrigsliknande förhållanden, nedlade utrikesdepartementet ett omfattande arbete på att samla information innan beslut togs, bl a från ambassaden i Kuala Lumpur och de brittiska och amerikanska utrikesdepartementen. Enligt rapporter som kom in hade oroligheterna avtagit under början av 1980-talet. Det har inte framgått huruvida beslutet också påverkades av det faktum att Burmas regering sökte förhindra den omfattande produktion och utsmuggling av narkotika som skyddades med vapenmakt av landets rebeller." (sid 197).

Nobel Kemi 1983 via Västtyskland

"I april 1983" sammanfattade Medborgarkommissionen, "erhöll Nobelkrut tillstånd för utförsel av 400 kg hexogen NSH 52 till Förbundsrepubliken Tyskland, mottagare Fritz Werner Industrie-Ausrüstungen GmbH. I augusti samma år levererades godset till Hamburg och därifrån med fartyg till Burma där mottagaren var landets försvarsministerium." (sid 133).

Bofors 1983-1985

17 januari 1983 träffades Ekblom och Algernon. Ekblom noterade efter mötet: "3 Burma. FFV har efter vända i utrikesnämnden under w 8302 fått exporttillstånd av Carl Gustaf. Vi bör nu sända ett brev till KMI, där vi underrättar KMI om att Burma är intresserade av kompletteringar av den tidigare materiel som man köpt från Bofors (modern ammunition som Ninh omgående

finner ut." För hand hade någon Bofors skrivit dit: "Inget sånt". (bilaga 28 sid 57a, hemligstämplad handling som Svenska Freds har tagit del av)"

I polisförhör kommenterade Ekblom denna anteckning:

"Vi själva i Bofors, som hade levererat ett 20-tal pjäser under 60-talet ville naturligtvis få tillstånd att leverera modern ammunition till Burma. Det var därför ärendet togs upp.

Polisen: Kommer du ihåg, om ni fick det tillståndet?

Ekblom: Jag är osäker på vad som sedan hände med ärendet." (bilaga 30 sid 148).

Ekblom berättade i polisförhör den 23 mars 1988:

"Burma är ett land som under 50-talet köpte, jag tror, 24 fält-40:or från Bofors. Sedan har de begärt att få reservdelar. Under min tid som marknadsdirektör, under den tid den här dokumentinsamlingen omfattar, har vi inte haft någon kontakt med Burma. Däremot vet vi, att FFV har haft direktkontakter, så sent som hösten 1983.

Polisen: De har haft kontakter säger du. Vet du om de har fått leverera någonting dit?

Ekblom: Ja, KMI meddelade oss om att hösten 1983 fick de exporttillstånd (för Carl Gustaf)." (bilaga 30 sid 181).

3 september 1985 noterade Ekblom på en dagordning inför samtal med Algernon samma dag: "Offert till Burma på 40 mm L/70 ammunition." (bilaga 28 sid 230).

Efter samtalet antecknade Ekblom: "KMI fastslog att Burma är stängt." (bilaga 28 sid 231).

5 december 1985 samtalade Ekblom med Algernon. Ekblom noterade efteråt i en PM: "Ebh (d v s Ekblom) förnekade information från Ambassadör Rösjö i Singapore att Bofors håller på med några speciella aktiviteter i Burma." (Omanprotokollet sid 203).

Nya uppgifter om Carl Gustaf 1988

1416

10 januari 1988 visades i TV-Aktuellt bilder på att gerillan i Burma var utrustad med Carl Gustaf. Polisen frågade Mattsson på FFV i förhör (bilaga B sid 88). Sören Gindahl tillfrågades också av polisen om Aktuellt-inslaget. Han svarade: "Nej, jag har ingen TV. Jag tycker TV-programmen är så dåliga."

Sören Gindahl sade i polisförhöret, som kommentar:

"De köpte både spränggranater och pansarspränggranater då, så länge vi hade giltig exportlicens. Det införde de och de förde in det i sina förband. Det är klart, att de här förbanden har använt ammunition och vapen i sin uppgift och säkert blivit av med en viss procent av både vapen och ammunition. För så går strider i den här terrängen till. Gerillaförbanden kan mycket väl ha försett sig kanske med ett 50-tal vapen och ett par tusen skott. Det är inte osannolikt. Därför skulle det mycket väl kunna vara så att de har det.

Den andra vinklingen är, att Singapore skulle ha sålt de här skotten. Det är svårt att avgöra om det är på det sättet. Jag vågar inte ha någon synpunkt på det. Singapore får inte göra det enligt avtalet, för att Singapore ska fråga FFV först. Om man tänker sälja vidare spränggranater så ska de fråga FFV. Nu har jag inte sett bilder på de där men det är lätt att se, om det är en singaporetillverkad eller en svensk tändgranat. Det ser man på tändröret... Jag skulle kunna avgöra det om jag ser spränggranaten eller våra tekniker, men inte Eric Karlsson. Det är fullständigt omöjligt" (förhör den 22 februari 1988, bilaga B sid 204-205).

Polisen frågade Börje Olsson om granaterna i Burma:

"Polisen: Hur är det med vidareexporten från Singapore av FFV:s krigsmateriel, finns det någonting i avtal sagt om det?"

Olsson: Våra avtal med Singapore säger säkerligen, att det är enbart för singaporeanska trupper och icke får vidareexporteras." (bilaga B sid 255).

Inslaget i Aktuellt analyserades i en PM på FFV (vem som skrivit den är oklart) daterad den 29 januari 1988. Där sades bland annat:

"Reporten förklarade att gerillan var utrustad med det svenska granatgeväret 'Carl Gustaf' och i filmen ingick bilder av såväl vapen som ammunition. Den korta sekvensen till trots reagerade jag på amunitionens form och utseende i övrigt. Den föreföll

1417

icke vara den normalt förekommande typen, pansarspränggranaten, utan fastmer spränggranaten. Detta ger anledning till följande frågeställningar: 1. Var bilderna 'fejkade' i syfte att misstänkliggöra den svenska regeringen att medgiva export till den burmanska gerillan liksom få FFV att framstå som icke seriös vapenexportör? ... TV-Aktuellts reportage är gjort av en i Thailand bosatt svensk frilandsjournalist. Han är gift med en burmanska och har tydligen goda kontakter med den burmanska gerillan.... Med hänsyn till att det kan förmodas att filmreportaget har föranlett bla 'Svenska Freds och Skiljedomsföreningen' att förbereda en mot FFV riktad aktion angående medverkan vid vapensmuggling, synes det angeläget att en undersökning om bärkraften i teorin angående tillverkning i 'annat' och för FFV okänt land snarast kommer till stånd." (bilaga B sid 158-160).

15 september 1988 rapporterade Svenska Dagbladet att det singaporeanska företaget Chartered Industries in Singapore, sålt Carl Gustaf till Burma. En arméofficer i Rangoon uppgav att Chartered Industries vid flera tillfällen sedan 1983 exporterat Carl Gustaf ammunition till Burma.

Hösten 1988 sade utrikesminister Sten Andersson: "Det är med indignation som den svenska regeringen bevittnar hur militären i Burma med vapenmakt försöker slå ned strävanden till demokrati" (återgivet i Svenska Dagbladet den 18 oktober 1988).

3 november 1988 rapporterade Bertil Lintner i Far Eastern Economic Review att Chartered Industries hade sålt Carl Gustaf till Burma.

13 november 1988 skrev det singaporeanska försvarsdepartementet en dementi till Far Eastern Economic Review:

"The Singapore Government's general policy is neither to confirm nor deny reports of alleged arms sales from Singapore, as this may jeopardise state security or international relations. However, in this case since the Burmese government spokesman Kyaw Sann has already made a statement denying the reports of arms sales, the Singapore Government can state categorically that none of the shipment described in the Article ever took place." (JKs bakgrundsmateriel, handling 249).

17 november 1988 skickade den svenska ambassaden i Australien ett telegram till UD angående "påståenden om vapenexport från Singapore till Burma". Där står bland annat:

"Singapores premiärminister Lee Kuan Yew har under ett pågående besök i Australien konfronterats med påståenden om - för att citera dagens Canberra Times - 'the sale of Singaporean arms to the Ne Whin regim in Burma'. Mr Lees kommentar var, alltså enligt tidningen:

'I first looked at it askance - I thought we could not be that stupid or that greedy. Secondly, I undertook inquiries, I am satisfied that we are not stupid, but I am also satisfied that it is in the interests of the defence industry neither to confirm nor deny. If it's true, I think somebody's being very stupid, (and) somebody stupid may have to be chopped'" (UDs arkiv).

28 november 1988 skickade C L Lai, Managing Director på Chartered Industries, ett brev till den svenska ambassaden, som vidarebefordrades till UD. Han beskrev uppgifterna i Svenska Dagbladet den 14 september, Dagens Nyheter den 25 oktober och 28 oktober (om Barck-Holsts undersökning) och Far Easter Economic Review den 3 november 1988 som också hade citerats i Bangkok Post i slutet av oktober 1988. Han bifogade till och med artiklarna och skrev sedan:

"We wish to inform your Excellency that we are extremely unhappy with the cavalier attitude by irresponsible members of the Swedish Press. All these press reports can only fuel conjectures, cast innuendoes; and ultimately have an adverse impact on the hitherto excellent relationship between Sweden and Singapore and their respective industries.

We hope that your Excellency will be persuaded to take all necessary action to signal a clear message to the Swedish Press that such articles published in wanton disregard for truths are uncalled for and in the long run only hurt the industries in Sweden and Singapore." (JKs bakgrundsmateriel, handling 243).

1990 rapporterades att fartyg med Boforskanoner från Jugoslavien nyligen hade levererats till Burma (se Jugoslavien-rapport).

